

ကသံဉ်ဒီသဒါ

တီးကွ လာအတၢ်ဟူးတၢ်ဂၢၤတအိၣ်

တၢ်လာနကြးသ့ၣ်ညါ ၂၀၁၁ - ၁၂

၁ တၢ်မနၢၤဘၣ်ဆဲးကသံဉ်ဒီသဒါလၢၣ်.

တၢ်တၢ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ကိၣ်ထီၣ် (“ တီးကွ ”) န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဆါလာ အဘၣ်ကတၢၢ်ကတၢၢ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆဲးအိၣ်ထီၣ်ခိဖျါ တီးကွတၢ်ဆါလာတဖၣ်ဒီး, ရၢလီၤ အသးသ့ ခိဖျါ တၢ်ကူး, တၢ်ဆဲး မတမ့ၢ် န့ၣ်အုၣ်ထံယွၤ တဖၣ်လီၤ.

ပုၤတကလၢလၢ မၤန့ၣ်တီးကွတၢ်ဆါလာ. ဘၣ်ဆၣ်အါတက့ၢ် ဘၣ်ကတၢၢ်ကတၢၢ်ကတၢၢ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤအါဂၢၤန့ၣ်. ကတၢၢ်ဘၣ်တၢ်ဆါလာဒါသ့ၣ်အတၢ်ပုၤလီၤ. တၢ်ဆါဒုးအိၣ်ထီၣ် -

- တၢ်ကိၣ်ထီၣ်/တၢ်ကိၣ်ထီၣ်
- ကိၣ်ယုၢ်ဆါ
- ယုၢ်ညၣ်တကတကး
- တၢ်ဘုးတၢ်တီးသး
- တၢ်ကူး
- ဒိၣ်ဆါ
- နါအုၣ်ထံယွၤ မတမ့ၢ် နါစၢၤဒုးဘး တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆါအါတဖၣ်ဒီးတၢ်ကိၣ်ထီၣ်အတၢ်ဆါပနီၣ်လီၤ. ကလိၣ်သးဒီးအီၤအယီၤ, ညီၣ်တၢ်ဆိကမိၣ် အီၤလာအမ့ၢ်တီးကွလီၤ.

ဖိသ့ၣ်ဆိန့ၣ်ဆဲးဆဲးဖိ. ပုၤလာအသးအိၣ် ၆၅ န့ၣ်ဒီးသးပုၤတဖၣ်. ဝိၣ်မုၢ်လၢအဒါတဖၣ်, ဒီးပုၤလာအဆိၣ်ဒီးတၢ်ဆါတနီၣ် ၆ သးတၢ်ဆါ, ပသိၣ် မ့ၢ် ကလုၢ်တၢ်ဆါ မ့ၢ်တမ့ၢ် ပုၤလာအဆိၣ်ဒီးနီၣ်မိၣ်တၢ်တြီဆါလၢအကၢ်စၢ်တဖၣ်- အိၣ်တအုၣ် ဆါထီၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တီးကွအါ ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ကိၣ်ဒိၣ်ဒီး ပသိၣ်တၢ်ခုၣ်ဘၣ်ဒီး ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဆါလာအဆိၣ် ဟံၣ်စၢၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆါဒုးအိၣ်ထီၣ် ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဟၢမလုၢ်ဒီး တၢ်ထီၣ် ဆါသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ကိးန့ၣ်ဒီး ပုၤလာအကထိတဖၣ် သဲးဒုးခိဖျါ တီးကွဒီး ဆါတက့ၢ် ဘၣ်ထီၣ် တၢ်ဆါဟံၣ်န့ၣ်လီၤ.

ခိဖျါန့ၣ်ဆဲးကသံဉ်ဒီသဒါအယီၤ နဒီးသဒါန့ၣ်လၢ တီးကွတၢ်ဆါဒီး ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် နဟးဆဲးတၢ်ရၢလီၤတီးကွအုၣ်ပုၤဂၢၤ အဆိၣ်ကသ့ၣ်စၢ်န့ၣ်လီၤ.

၂ ကသံဉ်ဒီသဒါတီးကွလာအတၢ်ဟူးတၢ်ဂၢၤတအိၣ်

ကသံဉ်ဒီသဒါတီးကွတၢ်ဆါန့ၣ် အိၣ်ဝဲ ခဲကလုၢ်လီၤ-

၁. ကသံဉ်ဒီသဒါတီးကွလာအတၢ်ဟူးဂၢၤ (လာအသံ) န့ၣ်, တဘျီဘျီတၢ်ကိးစၢ်ဂၢၤအီၤလာ “တီးကွကသံဉ်ဆဲး” ဒီး ဘၣ်တၢ်ဆဲးန့ၣ် အီၤလာထးဆဲးကသံဉ်န့ၣ်လီၤ.

၂. ကသံဉ်ဒီသဒါတီးကွလာ အမ့ၢ်, ဒီးအစၢ် (LAIV) အပူၤ ပုၤယုၢ်ဒီးတီးကွအယၢ် လၢအမ့ၢ်ဘၣ်ဆၣ်အကၢ်စၢ်တကလုၢ်လီၤ. ကသံဉ်ဒါတၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤအီၤအူ နါဒုးအပူၤန့ၣ်လီၤ. ကသံဉ်ဒီသဒါတီးကွလာ အတၢ်ဟူးဂၢၤန့ၣ် တၢ်ပၣ်ဖျါထီၣ်အီၤလာကသံဉ်ဒီသဒါ အကၢ်လၢပၣ်ဖျါ အဂၢၤတဘျီအပူၤလီၤ.

တီးကွအတၢ်ဆါလာတဖၣ်ဆိတလဲအသးထီၣ်အယီၤ, တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်လၢ တၢ်ကဘၣ်ဆဲး ကသံဉ်ဒီသဒါကိးန့ၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤ. ကိးန့ၣ်ဒီး ပုၤစဲးအုၣ်ထံယွၤ ဝိၣ်ကူးစးမၤဘၣ်လိၣ်တၢ် ဆါလာတၢ်တၢ်န့ၣ်အီၤလာကသံဉ်ဒီသဒါအပူၤဒီး တီးကွလာဖျါလၢ အကကထီၣ်ဝဲလၢန့ၣ်ဝဲန့ၣ် အပူၤန့ၣ်လီၤ. တီးကွကသံဉ်ဒီသဒါန့ၣ် တဒီးသဒါတၢ်ဆါလာအကထီၣ်လၢ တၢ်ဆါလာအဂၢၤ လၢအပုၤယုၢ်ဒီးတီးကွတၢ်ဆါလာတဖၣ်လၢပတုၣ်ယုၢ်လၢ ကသံဉ်ဒီသဒါတဖၣ် အပူၤန့ၣ်ဘၣ်လီၤ.

တၢ်ဆဲးကသံဉ်ဒီသဒါဝဲအလီၤခဲကယၢ်ဝဲ၂ န့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဒီး သဒါကသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒီးသဒါအကတၢၢ်န့ၣ် ကယၢ်ဝဲ တန့ၣ်ယုၢ် ယုၢ်န့ၣ်လီၤ.

Inactivated Influenza Vaccine (7/26/11) - Karen

ကသံဉ်ဒီသဒါတီးကွလာအတၢ်ဟူးဂၢၤတနီၣ်ဟံၣ်ယုၢ်ဒီးကလၢ ကသံဉ် ဒါအကတၢၢ်တၢ်ဒီးသ့တဟးဂီၢ်လၢတၢ်ကိးအီၤလာ သံဉ်မရၢၣ်စၢ် (thimerosal) န့ၣ်လီၤ. ကသံဉ်ဒီသဒါတီးကွလာ တဆိၣ်ဒီး သံဉ်မရၢၣ်စၢ် (thimerosal) အိၣ်ဝဲစၢ်ကိးလီၤ. နမ့ၢ်ဆဲးဒီးအါထီၣ်တၢ်ဂၢၤတကျိၤန့ၣ် သံဉ်မရၢၣ်စၢ်သ့ၣ်တက့ၢ်.

၃ မတၢ်တဖၣ်ကြးမၤန့ၢ် ကသံဉ်ဒီသဒါ တီးကွလာ အတၢ်ဟူးတၢ်ဂၢၤတအိၣ်ဘၣ်လၢၣ်.

မတၢ်လၢၣ် ပုၤကိးဂၢၤလာအသးအိၣ် ၆ လၢဒီးအဖိၣ်ဒိၣ် ကြးဆဲးကသံဉ်ဒီသဒါ န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆဲးကသံဉ်ဒီသဒါန့ၣ် လီၤဆိဒ်တၢ်အဂ့ၢ်ဒိၣ်လၢ ပုၤလာအဆိၣ် ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ် အိၣ်အါလာ အကမၤန့ၢ်တီးကွ တၢ်ဆါလာအန့ၢ်ဒီး ပုၤလာအဘုးအတၢ်ဒီးအီၤတဖၣ်. လၢအပုၤယုၢ်ဒီးအုၣ်ထံယွၤမၤ တၢ်ဖိဒီး ပုၤဖိလာအသးစၢ်န့ၣ် ၆ လၢတဖၣ်လီၤ.

အခါဝဲလၢၣ် ဖဲနမၤန့ၢ် ကသံဉ်ဒီသဒါသ့ၣ်လဲတဘျီယီၤ ဟံးန့ၢ်အီၤတက့ၢ်. တၢ်ဆဲးကဟ့ၣ်န့ၢ်တၢ် ဒီသဒါဝဲ တၢ်ဆါကတၢၢ်လၢ နကဘၣ် တီးကွဟံးအိၣ်ထီၣ်ဆိအခါ န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်န့ၢ်ကသံဉ်သ့တဘျီ လၢလၢ, ဝဲတၢ်ဆါအါအိၣ်ထီၣ်လၢ နပုၤတတၢ်အပူၤအခါန့ၣ်လီၤ.

တီးကွကထီၣ်သ့တဘျီလၢလၢ, ဘၣ်ဆၣ်ကထီၣ်အါကတၢၢ် စးထီၣ် ဝဲဆိထီၣ်ဘၣ် တုၤလၢ လၢမုၢ်အဘၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. ဝဲအပူၤကူၣ် အဘျီတဖၣ်န့ၣ်. တၢ်ဘၣ်ကတဖၣ်န့ၣ် ညီၣ်န့ၣ်ထီၣ်ဝဲ အ့ၢ်တက့ၢ် ဝဲလၢယန့ၢ်အါရံၣ် ဒီး မုၢ်တြုၤအါရံၣ်လီၤ. နမ့ၢ်မၤန့ၢ် ကသံဉ် ဒီသဒါ ဝဲဒံၣ်ဝဲဘၣ် မ့ၢ်တမ့ၢ် စဲးခဲန့ၢ်အဝဲန့ၢ်ဒုၣ်လၢ ကကထီၣ် တၢ် ဘျုးတၢ်ဖိၣ်လၢ အါန့ၣ်အကိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤသးပုၤတဖၣ်ဒီးဖိသ့ၣ်လၢအဆိၣ်တဖၣ်လိၣ်ဘၣ်ဝဲ ကသံဉ်ဒီသဒါ တဘျီဂီၢ် ကိးန့ၣ်ဒီးစုၣ်စုၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဖိသ့ၣ်တနီၣ်လၢ အသး စၢ် န့ၣ် ၉ န့ၣ်တဖၣ် လိၣ်ဘၣ်ဝဲကသံဉ်ဒီသဒါခဲဘျီဂီၢ်လၢ ကဘၣ် တၢ်ဒီးသဒါအီၤအဂီၢ်လီၤ. သံကွၢ်ပုၤလာအဟ့ၣ်န့ၢ်အုၣ်ထံယွၤတၢ်ကွၢ်ထံ တဖၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.

ကသံဉ်ဒီသဒါတီးကွန့ၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ယုၢ် အီၤတဘျီယီၤ ကသံဉ်ဒီသဒါ အဂၢၤ လၢအပုၤ ယုၢ်ဒီးကသံဉ်ဒီသဒါလၢ ပသိၣ်တၢ်ခုၣ်ဘၣ် (pneumococcal)ဂီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

၄ ပုၤတနီၣ်နီၤတကြးဟံးန့ၢ် ကသံဉ်ဒီသဒါ တီးကွ လၢအတၢ်ဟူးတၢ်ဂၢၤတအိၣ် မ့ၢ်တမ့ၢ် ကြးအိၣ်ဒီးတၢ်

- တဲကသံဉ်သရၣ်လၢမ့ၢ်န့ၢ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်တဘၣ်လိၣ်လၢအနး (လာမၤဘၣ်ဒီသးသမ့အဂီၢ်) အိၣ်တမံၤမံၤစါ. တၢ်တဘၣ်လိၣ်ဒီး တီးကွကသံဉ်ဒီသဒါန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအကထီၣ်သးကိးဒိၣ်မးတမံၤ န့ၣ်လီၤ.
- ဖဲနဆဲးကသံဉ်လၢညါတဘျီဝဲအလီၤခဲကသံဉ်တဘၣ်လိၣ်အ တၢ်ဒီးဘၣ်မ့ၢ်အိၣ် တမံၤမံၤန့ၣ်. တဲဘၣ်နကသံဉ်သရၣ် တက့ၢ်.
- နမ့ၢ်အိၣ်ဒီး Guillain-Barré တၢ်ဆါပနီၣ်တဖၣ် (လၢအမ့ၢ် ကလဲးဖူးတၢ်ဆါတကလုၢ်လၢ တၢ်ကိးစၢ်ဂၢၤအီၤလာ GBS) တၢ်ဆါန့ၣ်တဘၣ်

